

Sygn. akt I Ns 201/14

POSTANOWIENIE

Dnia 2 lutego 2016 r.

Sąd Rejonowy w Kępnie I Wydział Cywilny

w osobie Sędziego Sądu Rejonowego Żanety Cebuli

po rozpoznaniu w dniu 2 lutego 2016 r. w Kępnie,

na rozprawie sprawy

z wniosku J. B.

z udziałem W. S., K. S., Ł. O.

o stwierdzenie nabycia spadku po L. S.

postanawia

1. stwierdzić, że spadek po L. S. z domu O., córce J.i A.zmarłej w dniu 29 maja 2014 roku w N.ostatnio stale zamieszkałej w R.na podstawie testamentu własnoręcznego z dnia 29 października 2012 roku otwartego i ogłoszonego przed Sądem Rejonowym w Kępnie w sprawie I Ns 167/14 dziedziczy Ł. O.córka J.i F.w całości;
2. zasądza od wnioskodawczyni J. B. na rzecz uczestniczki postępowania Ł. O. kwotę 377,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;
3. nakazuje pobrać od wnioskodawczyni J. B. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Kępnie kwotę 501,00 zł tytułem nieuiszczonych kosztów postępowania.

SSR Żaneta Cebula

Sygn. akt I Ns 201/14

UZASADNIENIE

W dniu 27 czerwca 2014 roku wnioskodawczyni J. B. złożyła wniosek o stwierdzenie nabycia spadku po swojej matce L. S. zmarłej 29 maja 2014 roku w N. ostatnio stale zamieszkałej w R.. Jako uczestników postępowania wskazała męża zmarłej K. S. oraz syna W. S., wskazała ponadto, iż spadkodawczyni nie sporządziła testamentu.

Postanowieniem z dnia 2 września 2014 roku Sąd z urzędu wezwał do udziału w sprawie w charakterze uczestniczki postępowania Ł. O., gdyż w tut. Sądzie w sprawie o sygn. I Ns 167/14 w dniu 6 czerwca 2014 r. zostały otwarte i ogłoszone dwa testamenty spadkodawczyni L. S., w których powołała ona do całości spadku Ł. O..

W odpowiedzi na wniosek uczestnik postępowania K. S. pismem z dnia 24 września 2014 r. oświadczył, iż nie kwestionuje ważności testamentu spisanego przez L. S. ani rozrządzeń w nim zawartych, ponadto oświadczył, iż zrzeka się swojego prawa do spadku po niej.

Uczestnik postępowania W. S. w piśmie z dnia 20 października 2014 r. oświadczył, iż kwestionuje ważność testamentów sporządzonych przez spadkodawczynię. Podał, iż będąc latem 2013 r. w Polsce rozmawiał z matką, która radziła się go, co sądzi o tym, aby po jej śmierci cały majątek przypadł H. W.. Uczestnik postępowania podniósł, iż powodem zakwestionowania testamentu jest to, iż ostatnią wolą zmarłej nie było to, aby majątek przypadł osobom wymienionym w testamentach.

W piśmie złożonym do akt 4 listopada 2014 r. uczestnik postępowania K. S. oświadczył, iż źle formułował swoje myśli w piśmie z dnia 29.09.2014r. i ostatecznie kwestionuje ważność testamentów.

Wnioskodawczyni J. B. również zakwestionowała testamenty spadkodawczyni podnosząc, iż jest są one niezgodne z jej ostatnią wolą. Oświadczyła, iż spadkodawczyni po wyjściu ze szpitala chciała udać się do notariusza i tam sporządzić testament, w którym chciała zapisać majątek H. W., jednak nie zdążyła tego uczynić.

Na rozprawie w dniu 12 marca 2015 roku wnioskodawczyni działając przez swojego pełnomocnika stwierdziła, iż testament sporządzony przez spadkodawczynię jest nieważny, gdyż został sporządzony pod wpływem błędu. Błąd ten miał polegać na tym, że L. S. chciała pozostawić majątek tej osobie, która się będzie nią opiekowała do śmierci i myślała, że właśnie Ł. O. taką opiekę jej zapewni, zaś w rzeczywistości takiej opieki nie była w stanie jej zapewnić chociażby poprzez częste wyjazdy do N. do pracy. Drugim powodem nieważności testamentu miało być to, że ostatnia wola spadkodawczyni przed śmiercią była inna, a mianowicie chciała przekazać majątek H. W..

Na rozprawie w dniu 12 maja 2015 roku wnioskodawczyni podniosła, iż spadkodawczyni sporządziła testament będąc w stanie wyłączającym świadome i swobodne podejmowanie decyzji, gdyż była pod wpływem silnych leków psychotropowych.

Sąd ustalił, co następuje:

Spadkodawczyni L. S. zmarła 29 maja 2014 roku w N., ostatnio stale zamieszkiwała w R.. W chwili śmierci był zamężna z K. S.. Spadkodawczyni z małżeństwa posiadała dwoje dzieci: wnioskodawczynię J. B. oraz uczestnika postępowania W. S.. Spadkodawczyni innych dzieci pozamażeńskich ani przysposobionych nie miała.

Spadkodawczyni pozostawiła cztery testamenty własnoręczne. Pierwszy sporządziła 17 maja 2006 r., powołała w nim do spadku K. O., drugi sporządziła 28 stycznia 2009 roku powołując w nim do spadku Ł. O., następnie 29 stycznia 2009 r. sporządziła trzeci testament powołując w nim do dziedziczenia P. O.. Ostatni testament sporządziła 29 października 2012 roku i powołała do całości spadku uczestniczkę postępowania Ł. O..

Testamenty sporządzone na K. O. oraz P. O. zostały przez spadkodawczynię zniszczone, zachowały się jedynie kserokopie. Dwa pozostałe testamenty spadkodawczyni przekazała uczestniczce Ł. O. na około rok przed śmiercią.

Nikt ze spadkobierców, przed sądem ani notariuszem nie składał oświadczeń o przyjęciu czy też odrzuceniu spadku. Nikt też nie zrzekał się dziedziczenia.

(dowód: zapewnienie spadkowe k. 34 akt, odpisy aktów stanu cywilnego k. 8, 9 10 - 14, testamenty k. 3, 4 akt I Ns 167/14, kopie testamentów k. 35, 37).

Spadkodawczyni L. S. na kilka lat przed śmiercią zamieszkała w swoim mieszkaniu w R.. Od tego czasu przejawiała postępującą niepełnosprawność powodowaną schorzeniami somatycznymi. Wymagała coraz intensywniejszej pomocy w codziennym funkcjonowaniu, zwłaszcza przy wykonywaniu zakupów, wyjazdów do lekarza, do kościoła, wsparcia podczas hospitalizacji. Pomoc w życiu codziennym spadkodawczyni uzyskiwała początkowo głównie od Ł. O., zaś w ostatnim roku życia głównie pomagała jej H. W.. Pomagali jej również sąsiedzi znający ją od wielu lat. Spadkodawczyni wiązała decyzję o przekazaniu spadku z zaangażowaniem się potencjalnego spadkodawcy w opiekę nad nią. L. S. czasami wyrażała swoje niezadowolenie, czy wręcz irytację z faktu płacenia za usługi opiekunki i nieregularnej obecności przy niej Ł. O., co było spowodowane pracą uczestniczki poza granicami Polski.

Spadkodawczyni dobrze funkcjonowała w zakresie funkcji psychicznych, nie przejawiała zaburzeń pamięci, była sprawna umysłowo. Cierpiała na schorzenia kardiologiczne, nadciśnienie tętnicze i cukrzycę. Rozpoznano u niej zaburzenia lękowe (nerwicowe). W celu redukcji objawów nerwicowych stosowano u niej D. oraz L., nie otrzymywała leków działających ośrodkowo – mających wpływ na centralny układ nerwowy. Ustalono u niej znaczny stopień niepełnosprawności spowodowany schorzeniami z grupy na rządów ruchu i układu oddechowego i krążenia.

W chwili sporządzania testamentu nie znajdowała się w stanie wyłączającym świadome bądź swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli.

Utrzymywała bliskich w przeświadczeniu, że przekaze dom osobie, która będzie się nią opiekowała. Na kilka dni przed śmiercią oświadczyła, że chciałaby sporządzić testament, w którym przekaze majątek na rzecz H. W., jednak nie zdążyła tego zrobić.

(dowód: przesłuchanie uczestniczki postępowania Ł. O. k. 47v – 48v, zeznania świadków M. B. (1) k. 97v, M. B. (2) k. 98, M. D. k. 98v, H. G. (1) k. 98, Z. G. k. 99, M. J. k. 100, G. P. k. 100v, L. P. k. 101, H. W. k. 101v – 102, M. K. k. 102, R. K. k. 102v, M. R. k. 102, E. S. k. 103, D. S. k. 103, W. W. k. 103, E. W. k. 136, B. Ż. k. 137, H. G. (2) k. 137v, opinia biegłego psychiatry k. 172 - 178)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie ww. dokumentów i zapewnienia spadkowego złożonego przez uczestniczkę postępowania Ł. O. oraz zeznań świadków.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 926 § 1 kc powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu.

W myśl § 2 przywołanego przepisu dziedziczenie ustawowe co do całości spadku następuje wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z osób, które powołał, nie chce lub nie może być spadkobiercą. Z przepisu tego wynika pierwszeństwo dziedziczenia na podstawie testamentu w stosunku do dziedziczenia ustawowego.

Stosownie do art. 949 § 1 i 2 kc spadkodawca może sporządzić testament w ten sposób, że napisze go w całości pismem ręcznym, podpisze i opatrzy datą. Jednakże brak daty nie pociąga za sobą nieważności testamentu, jeżeli nie wywołuje wątpliwości co do zdolności spadkodawcy do sporządzenia testamentu, co do treści testamentu lub co do wzajemnego stosunku kilku testamentów.

W myśl art. 945 § 1 pkt 1 kc testament jest nieważny, jeżeli został sporządzony: w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, pod wpływem błędu uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby spadkodawca nie działał pod wpływem błędu, nie sporządziłby testamentu tej treści lub pod wpływem groźby.

W toku przeprowadzonego postępowania ustalone zostało, że spadkodawczyni sporządziła kilka testamentów własnoręcznych. Ostatni testament został sporządzony w dniu 29 października 2012 roku. Z jego treści jasno wynika, iż do dziedziczenia całości spadku powołana została uczestniczka postępowania Ł. O..

W związku z zarzutami, zgłoszonymi przez pominiętą w testamencie rodzinę zmarłego, Sąd ustalić musiał, czy testament jest ważny tj. czy nie doszło do spełnienia przesłanek z art. 945 k.c. skutkujących nieważnością testamentu. W szczególności zbadać należało, czy z uwagi na stan zdrowia L. S. nie znajdowała się w momencie sporządzania testamentu w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli oraz czy była w stanie samodzielnie sporządzić testament.

Z uwagi na zgłoszone zarzuty Sąd przeprowadził dowód z zeznań świadków. Wszyscy zeznający w sprawie świadkowie zgodnie zeznali, że spadkodawczyni była osobą sprawną umysłowo, nikt nie stwierdził, aby kiedykolwiek leczyła się psychiatrycznie. Z niekwestionowanej przez strony opinii biegłego wynika, iż spadkodawczyni cierpiała na zaburzenia lękowe, które jednak nie wpłynęły na jej zdolność do testowania. Stosowane u niej leki, w tym również L. nie powodowały u niej zaburzeń psychicznych i w chwili sporządzania testamentu w październiku 2012 roku nie znajdowała się w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli.

W tym miejscu należy dodać, iż nieważności testamentu nie może powodować to, że spadkodawca sporządził testament będąc pod czymś wpływem. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie III CK 523/02 stwierdził, że stan wyłączający świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli może bowiem być rozumiany tylko jako stan, w którym możliwość wolnego wyboru jest całkowicie wyłączona. Sugestia osób trzecich nie

wyłącza swobody powzięcia decyzji. W przeciwnym wypadku niemal każde oświadczenie woli byłoby dotknięte wadą wskazaną w art. 945 § 1 pkt 1 k.c., rzadko bowiem człowiek działa zupełnie swobodnie.

Zgodnie z przywołanym art. 945 § 1 pkt. 1 k.c. nieważny jest również testament sporządzony pod wpływem błędu uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby spadkodawca nie działał pod wpływem błędu, nie sporządziłby testamentu danej treści. Do przyjęcia, że testament został sporządzony pod wpływem błędu, nie ma znaczenia, czego błąd dotyczył, treści testamentu, czy też pobudek jego sporządzenia. Wystarczy, że w danych okolicznościach jest on subiektywnie istotny, czyli prowadzi do ustalenia, że gdyby spadkodawca nie działał pod wpływem błędu, nie sporządziłby testamentu o określonej treści. Z tego też punktu widzenia nie ma znaczenia przyczyna powstania błędu, czy powstał on na skutek mylnego wyobrażenia testatora, czy działań osób trzecich. O tym, czy błąd spadkodawcy jest istotny, decyduje ocena konkretnego wypadku, przy uwzględnieniu wszelkich okoliczności, dokonywana wyłącznie w kategoriach subiektywnych spadkodawcy (błąd powinien stanowić przyczynę sprawczą sporządzenia testamentu).

Odnosząc powyższe rozważania do niniejszej sprawy Sąd uznał, iż materiał dowodowy zgromadzony w toku postępowania wskazuje na to, że testament L. S. nie został sporządzony pod wpływem błędu uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby spadkodawca nie działał pod wpływem błędu, nie sporządziłby testamentu tej treści (art. 945 § 1 pkt 2 k.c.).

W toku postępowania Sąd, mając na uwadze zgromadzony materiał dowodowy dowody w postaci zeznań złożonych przez świadków i uczestniczki ustalił, że spadkodawczyni sporządzając testament z dnia 20 października 2012 r. w żadnym razie nie działała pod wpływem błędu. Spadkodawczyni sporządzając testament kierowała się zarówno wdzięcznością za zaangażowanie w opiekę nad nią ale jednocześnie wyrażała oczekiwania wobec przyszłego spadkobiercy. Wprawdzie pod koniec życia spadkodawczyni była rozczarowana wyraźnym zmniejszeniem zaangażowania się Ł. O. w opiekę nad nią i doceniała zaangażowanie H. W. jednak mimo to nie dokonała zmiany testamentu.

Sąd oddalił wniosek o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania wnioskodawczyni i uczestników postępowania, ponieważ złożyli oni, zwłaszcza wnioskodawczyni obszernie wyjaśnienia na piśmie. W oświadczeniach tych zakwestionowali oni ważność testamentu spadkodawczyni, stwierdzając, że przed śmiercią zamierzała ona sporządzić rozporządzenie testamentowe i ustanowić swoim spadkobiercą H. W., jednak nie zdążyła tego przed śmiercią uczynić. Nie wskazali oni że posiadają wiedzę o ewentualnym odwołaniu testamentu, bądź sporządzeniu innego, późniejszego rozrządzenia na wypadek śmierci. Podobnie Sąd nie przeprowadzał dowodu z zeznań świadka H. B., gdyż nie uprawdopodobniono, że posiadała wiedzę na temat innego testamentu spadkodawczyni.

Odwołanie testamentu zgodnie z art. 946 k.c. może nastąpić wyłącznie w ten sposób, że spadkodawca sporządzi nowy testament, bądź też, że w zamiarze odwołania testament zniszczy lub pozbawi go cech, od których zależy jego ważność, bądź wreszcie w ten sposób, że dokona w testamencie zmian, z których wynika wola odwołania jego postanowień.

Testament spadkodawczyni nie został zatem skutecznie odwołany. Samo ustne stwierdzenie L. S., że zamierza sporządzić inny testament nie może być w żaden sposób uznane za odwołanie testamentu.

Wobec powyższego w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy Sąd przyjął, iż testament L. S. z dnia 29 października 2012 r. jest ważny, a na jego podstawie całość majątku spadkodawcy winna przyspaść uczestniczce Ł. O..

Orzeczenie o kosztach oparto na treści art. 520 § 2 kpc wobec sprzecznych interesów stron postępowania, obciążył wnioskodawczynię obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na rzecz uczestniczki Ł. O. oraz obowiązkiem poniesienia wydatków pokrytych przez Skarb Państwa w celu przeprowadzenia wnioskowanej opinii biegłych (art. 113 ust. 1 u.k.s.c.).

SSR Żaneta Cebula

ZARZĄDZENIE

1. Odpis postanowienia wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawczyni adw. M. E.

2. Przedłożyć za 14 dni.

K. 23 lutego 2016 r.